

noi și totodată a posibilităților lui de explorare și exploatare.

Po îngă utilitatea informativă și interpretativă, monografia Constantin Vodă Brincoveanu se remarcă și prin notabile calități stilistice, ce sporesc atracția pe care o exercită asupra cititorului.

Nelindos înă că abordarea unei asemenea teme, pretențioasă, stufoasă și nu lipsită de controverse, lăsa loc și unor observații critice. Nu este locul să mici în intenția noastră de a face un inventar amănunțit al acestora. Iată doar cîteva.

Tratarea inegală a componențelor politice externe a lui Brincoveanu, politică pe care s-a ridicat înregul edificiu brincovenesc, astfel fiscalitatea sau opera sa construcțivă nu găsesc nici spațial cuvenit în economia monografiei, nici tratarea sau înțelegerea necesară. Deși lucrarea nu este lipsită de unele materiale ajutătoare, cum arămat, poate nu ar fi fost rău să i se mai fi adăugat un tabel cronologic cu faptele Domnului ca și o listă a monumentelor artistice ale acestei epoci atât de înfloritoare. S-au mai stricurat și unele greșeli de corectură, mici scăpări care cu mai multă atenție ar fi putut fi evită.

Cu toate acestea, lucrarea celor doi muzeografi bucureșteni, Stefan Ionescu și Panait I. Panait reprezintă o incontestabilă realitate a genului, o pertinență investigare, înțelegere și tratare a domniei lui Constantin Vodă Brincoveanu.

CONSTANTIN
CAZANISTEANU

NICOLAE DEMCENKO „UNELTELE AGRICOLE LA MOLDOVENI, DIN SEC. AL XVIII-LEA ȘI PINĂ LA ÎNCEPUTUL SEC. XX”

Numele lui Nicolae Demcenko s-a făcut cunoscut în etnografia Republicii Socialiste Sovietice Moldovenești, cu cîtiva ani în urmă, cercetătorul cîştigându-și notorietate prin numeroasele sale lucrări în domeniul etnografiei agrare în special, publicate în diferite reviste de specialitate din URSS. În fruntea tuturor acestor lucrări, se află, prin

* Н. Демченко. Ландшафтно-технические орудия молдаван XVIII-начала XX вв. Под редакцией доктора исторических наук В. И. Донженко. Академия наук МССР Институт истории. Издательство Карты молдавской Картины 1967, 164 р., 21 hartă + 85 fotografii și desene.

proprietă și importanță, lucrarea apărută la Chișinău, în 1967. „Uneltele agricole la moldoveni din sec. al XVIII-lea și pînă la începutul sec. al XX-lea”. Este demnă de remarcat problematica capitolelor, astfel, primul capitol cuprinde: I. Condiții de dezvoltare a tehniciilor agricole în Moldova, condițiile natural-geografice, condițiile social-economice, sistemele de agricultură din sec. al XVIII-lea pînă la începutul sec. XX; II. Uneltele de prelucrare solului, uneltele de arat, uneltele de mină, uneltele de grăpat și tăvălugit solul; III. Uneltele de cules și treierat a păioaselor, mijloacele și uneltele de cules, mijloacele și uneltele de treierat.

Autorul a avut drept scop studierea materialelor referitoare la uneltele de muncă pentru prelucrarea solului, a sistemelor agrare, scoaterea în evidență a deosebirilor locale în construcția acestor unelte, de asemenea uneltele de cules și de treierat, făcindu-i cîrtitorului cunoștință cu procesele muncii, legate de economia agrară moldovenească, a cules și prelucrat materialul legat de terminologie, ca pe analiza tuturor acestor fapte să se poată scoate în evidență trăsăturile generale, în acest domeniu ale culturii materiale pentru toți moldoveni.

Autorul se folosește, în lucrarea sa, de un bogat material comparativ referitor la uneltele agricole, la terminologia acestora, făcindu-uz de lucrările popoarelor învecinate atît slave, cît și cele neslave, români, unguri, germani, căutind prin aceasta, să elucidizeze problema apariției uneltele de arat la moldoveni.

Pe baza unei bibliografii vaste, în mareă majoritate românească, autorul aduce unele contribuții de seamă asupra inventarului agricol din această zonă, cuprinsă între Prut și Nistru. De altfel, trebuie să arătăm că problemele legate de unele se pare că l-au pasionat mai mult pe autor, acesta constituind, de fapt, esenta lucrării de față. Mai sint tratate deopotrivă și cu multă competență probleme ca: apariția uneltele de arat, evoluția lor în timp; abundenta terminologiei, cît și răspindirea diferențelor tipuri de unele în spațiu. Toate aceste probleme sunt bine ilustrate cu ajutorul hărților efectuate de către autor, cît și cu o serie întreagă de fotografii. Din tot acest material bogat se pot trage o serie de concluzii extrem de valorioase asupra agriculturii în perioada dată, asupra evoluției uneltele de arat, asupra formelor de proprietate etc., de asemenea se văd legăturile sociale-economice și influențele reciproce existente între moldoveni și celelalte popoare învecinate.

Lucrarea, după problemele pe care le ridică pară să fie exhaustivă. Ea reprezintă un instrument util pentru cercetătorul care dorește să abordeze probleme legate de

economia agrară în general și a moldovenilor îndeosebi. Scrisă într-un stil atractiv, lipsit de monotonie și prezentată în condiții grafice bune, lucrarea se consultă destul de ușor și placut.

În concluzie se poate spune că lucrarea lui Nicolae Demcenko reprezintă un succés științific remarcabil. Înscriindu-se printre cele mai valorioase lucrări de etnografie contemporană sovietică.

R. O. MAIER

GRĂDINA ZOOLOGICĂ DIN SOFIA

Nu este mare. S-ar putea chiar spune că este o grădină zoologică mică pentru cei 800 000 locuitori ai capitalei bulgare și pentru numerosii săi vizitatori. Nu și-a schimbat locul de cînd a luat naștere, la începutul acestui secol, cu singura deosebire că pe atunci se afla în afara orașului, la poalele dealurilor acoperite cu vii, dincolo de care se înalță muntele Vitoșa, pe cînd astăzi este aproape în centrul orașului, care a crescut în jurul ei.

Cu toate noile construcții ce i-sau adăugat în ultimi anii, Zoo din Sofia și-a păstrat încă vechea împărțire: colțul maimutelor, fazaneria, curtea elefantilor, lacul lebedelor și flamingilor, sirul mărilor felini și o largă „ograda”, în care se plimbă rare și giște sălbatică din Europa și din America, amestecate cu pelicanii creți și obișnuiti, cu tot felul de stirci și pescăruși galăgioși.

În apropierea acestei ogrăzi, o volieră înaltă adăpostează pe ultimii reprezentanți din ceea ce a constituit cîndva mîndria acestei grădini zoologice: vulturii! Cîțiva pieșu suri și doi zăgani privesc, cu un aer indiferent, publicul ce se perinde zări de zi prin fața lor. Putini stiu că acești zăgani sunt urmașii vechiului cuplu care — unic în lume — a acceptat să-si construiască un cuib și să-si crească pui în plin oras, în mijlocul multimii curioase, cincisprezece ani la rînd! În fiecare an, oul singular, clocit aproape două luni, dădea naștere unui pui pufoș, firav. Din toti acești pui, unul singur a ajuns la maturitate. Spore deosebite de părintii săi și de toti zăgani capturării adulți, el n-avea gulerul ruginiu, ci alb, poate din lipsa oxidului de fier în apa în care se imbăia.

În fața vulturilor se află stîncile urșilor, cu cele trei deschideri înțunecoase ale „grotelor”, care nu sunt de fapt decît niște cuști ridită, în care urși dorm și sunt hrăniți, cu accesul ascuns în verdeță deasă. Acolo și un mic lac, un arbore uscat, cu trunchiul și crâncile lustruite de ghearele generațiilor de urși care au

trăit acolo. Totul e înconjurat de un sanct cu apă și un zid, camuflat și el în verdeță, astă incit vizitatorii ce vin pe una din cele 4 ale care duc spre ursi, nu văd nici barieră între ei și cei trei urși bătrâni, din care unul foarte mare. Joacă urșuletilor are mult has, iar generațiile se succed cu regularitate.

În „colțul mai-maielor” există clădiri joase și lungi, separate prin curți-voliere. În centrul se află cimpareni Cita și Kiki, favoriții publicului.

În fața acestor cuști, ca și în fața celor cu babuini sau capuciini, se adună lumea găoată în orele de vîrf ale vizitării, și un observator bine plasat se poate distru copios observind ceea ce se petrece și de o parte și de alta a barelor.

Pentru a echilibra parcă agitația din acest colț și pentru a mai calma putin pe vizitatori, un rind linisit de voliere adaptă teste nenumărate rase de porumbel domesticit, de toate culorile și aspectele.

Patratul din mijloc e rezervat Australiei, cu canguri și casuari, urmat apoi de colectia de fazani sclipitori și codati, de găini pitice și de papagali agitați și multicolori. În continuare sunt cuștile, aproape circulare, cu ieupuri uriași și porcul spinos. La patiserile din piațeta alăturată, copiii fac noi provizii pentru plimbarea ce mai urmează la antilope, căprioare, micle capre africane negre, bizonii, zebra, urșuleți-spălători, vulpile.

Nu se pot enumera toate speciile de animale care s-au întîlnit, fără voia lor, în acest spatiu destul de restrins. Nici chiar elefanții nu ne retin decât pentru a spune, pe scurt, că s-au reprodat aici, dind viață unei mici „Sofia”, care era bucuria și minuria grădinii zoologice.

Nu putem însă părăsi grădina zoologică din Sofia fără a spune că și așteaptă mutarea pe un nou teren, dea alea, la marginea capitalei. Planurile sunt întocmite, un album conține schitele viitorului „orăș al animalelor”, cu retea sa de alei magistrale și secundare, cu „pietele” săle și culturile pentru odihnă, cu o „grădină pentru cei mici” și multe atracții destinate celor mai tineri vizitatori. Sunt prevăzute cuștile și volierele bine organizate, cu toată reteașa necesară de canalizare, lumină, încălzire centrală — vaste laboratoare și o bucătărie ultramodernă. Un mare restaurant, o patiserie și multe puncte cu răcoritoare vor permite petrecerea unei zile plăcute în nou Zoo, unde un tramvaj și două autobuze vor aduce pe cel ce iubesc animalele.

Acesta e viitorul, sigur, și tot ce-l mai putem ura noii grădini zoologice din Sofia, și ca acest viitor să se îndeplinească că mai curind.

MARIA PASPALEVA

CELEBRE AȘEZĂRI ANTICE SI IMPORTANTE MUZEE DIN ALGERIA

Ministerul educației naționale din Republica Algeria publică pentru vizitatori străini o interesantă broșură — Arts et musées d'Algérie — cu scopul de a pune în valoare „prețioasele tezauri ale trecutului și de a îndemna pe cititor să facă o mai pregnanță cunoaștere cu istoria și arta algeriană”.

În scurte, dar cuprinzătoare teste însoțite de fotografii caracteristice, sînt prezentate: frescele din Tassili, vestigile romane de la Timgad, Tipassa, Hippona, Cherchel și Tebessa, moscheele musulmane de la Alger, Nedroma, Tlemcen și Kala's des Bani-Hammad, muzeele de arheologie, etnografie și artă ale Algeriei, Școala națională de arhitectură și artă de la Alger și, în sfîrșit, orașele din desertul M'zab.

Fiecare centru turistic este descris, în elementele sale esențiale, insistindu-se, îndeosebi, asupra cronologiei și caracteristicilor epocii și obiectivului respectiv, precum și asupra valorilor sale istorice și turistice.

Frescele din Tassili au constituit încă de la apariție una din descoperirile cele mai importante din arheologia Africii, atât prin valoarea lor documentară istorico-socială cît și artistică.

Timgad, centru urban creat de împăratul Traian — un model al preciziei urbanistice — situat în imediata apropiere de Lambèse, a fost aproape complet descopert „un magnific schelet de piatră, în decorul grav al înaintelor platei ale Numidiei”.

Tipassa, una din așezările arheologice specifice ale Algeriei, situată într-o regiune încintată, este, de asemenea, aproape în întregime descoperta: temple, amfiteatre, forul, bazilici, mărturii ale unei culturi „născute din influențe diferite, pe tărâmurile liniste ale Africii mediteraneene”.

Hippona, cu grandioasele ei ruine, Caesarea (Cherchel), reședința lui Juba al II-lea, regale artist, cel mai mare centru cultural al Mauretaniei, Djemila (Culicu) oraș roman cu un mare muzeu arheologic, Tiddis, situat la nord de Constantine, Lambèse, cartierul legionii a III-a Augusta, în curs de a fi complet cercetat, Khamissa, Medaura, Gemellae, fortul saharian și Tebessa, centru militar și comercial, cu cele patru celebre monumente ale sale — tempul Minerivel, arcul de triumf al lui Caracalla, bazilica creștină și incinta bizantină — și locuri care vorbesc de trecutul glorios al Algeriei.

Arta musulmană, începînd cu secolul al VII-lea, este înfășărată într-o serie de monumente

reprezentative: marea moschee din Alger (1096), minaretul moscheei Mansarră de la Tlemcen și centrul Kala's des Bani Hammad, situat la 1.000 m altitudine.

Algeria numără seamă de muzeu, dintre care cele mai importante sint următoarele:

a) Muzeul național de arhitectură de la Alger, situat în luxuarantul Parc al Libertății, conține vestigii din regiunea Magreb: Venus de la Caesarea, mozaicuri policrome, bronzi, ceramicii feniciană, punica și romană, epitafuli și relicve creștine, vestigile tabele vandale, colecții bogate de monede punice, numide, romane și bizantine. Muzeul are o foarte bogată secție de artă musulmană, cu obiecte arheologice, inscripții, documente, obiecte arțizanale de toate categoriile, colecții marocane, tunisiene și persane.

b) Muzeul de etnografie și preistorie de la Bardo, cu bogate colecții preistorice — resturile osteologice ale Atlantropului, ceramică neolitică din Sahara, ceramică pictată și bijuterii de bronz și fier, fosile, podoabe — și etnografice: arme, costume, ceramică și obiecte casnice.

c) Muzeul de artă populară din Alger, așezat în mărăst din palat al printesei Nefissa, conține costume, bijuterii, covoră și obiecte de uz casnic, adevarătoare comori ale poporului algerian.

d) Muzeul copiilor de pe Mont Riant, situat într-un parc incintă, înzestrat cu obiecte create de copii — desene, picturi, lucruri de mină — destinate invățământului, având la dispoziție și o tipografie, un cinematograf și o discotecă.

e) Muzeul național de artă, înzestrat cu o foarte bogată bibliotecă și mai multe săli de expoziție, în care sunt reprezentate cele mai de seamă picturi, sculpturi, stampe, precum și operele artiștilor Matisse, Picasso, Milares, Lam, Massin, Lurcat și alții, care au zugrăvit lupta poporului algerian pentru eliberarea sa. Pictura europeană este reprezentată, de asemenea, prin operele scolilor italiene, olandeze, germane și franceze, începînd cu secolul al XVI-lea.

Broșura se încheie cu prezentația unor opere de seamă din muzeele din Algeria, unele în legătură cu revoluția, cîteva date asupra Școlii naționale de arhitectură și belle-arte din Alger și asupra orașelor celor mai îndepărtate din pustiul Saharei, de la M'zab, unde sunt păstrate forme artistice antice de viață, în construcții și obiceiuri.

Asemenea prezenteri sugestive ale comoriilor arheologice și artistice ale unei țări sint extrem de necesare, nu numai pentru satisfacerea curiozității vizitatorilor străini ci și pentru uzul intern, pentru tineret îndeosebi.

ION BERCIU